

MUNDARIJA

MUNDARIJA.....	3
KIRISH.....	7
I-BOB. RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING ASOSIY TARKIBIY QISMLARI.....	17
1.1. <i>Raqamli iqtisodiyot va uning ahamiyati</i>	17
1.2. <i>Raqamli iqtisodiyotning asosiy ko'rsatgichlari</i>	30
1.3. <i>Raqamli iqtisodiyotning asosiy rivojlanish yo'nalishlari</i>	54
1.4. <i>Raqamli iqtisodiyot sohasida turli mamlakatlarning strategiyalari</i>	63
1-Bob uchun savol va topshiriqlar:	72
2-BOB. BLOKCHEYN VA MOLIYAVIY TEKNOLOGIYALAR	73
2.1. <i>Blokcheyn texnologiyalari, uning yaratilishi va ishlatilishi</i>	73
2.2. <i>Blokcheynda tarmoq havfsizligini ta'minlash masalalari</i>	105
2.3. <i>Blokcheyn texnologiyalari va moliyaviy xizmatlar transformatsiyasi</i>	111
2.4. <i>Smart-shartnomalar haqida tushuncha</i>	119
2.5. <i>Raqamli iqtisodiyotda korxonalarining biznes-modellari</i>	124
2-Bob uchun savol va topshiriqlar:	138
3-BOB. RAQAMLI IQTISODIYOTNING ASOSIY TARKIBIY ELEMENTLARI TAVSIFI.....	139
3.1. <i>Maynerlar va ularning raqamli iqtisodiyotdagi ahamiyati</i>	139
3.2. <i>Kriptoalyutalar – raqamli iqtisodiyotning aktivi sifatida</i>	144
3.3. <i>Raqamli iqtisodiyot sharoitida moliya-bank tizimining transformatsiyasi</i>	153
3-Bob uchun savol va topshiriqlar.....	161
4-BOB. RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	162
4.1. <i>Raqamli innovatsiyalar va ularning turlari</i>	162
4.2. <i>Bilimlarga asoslangan raqamli iqtisodiyot</i>	167
4.3. <i>Elektron tijoratda raqamli iqtisodiyotning roli</i>	174

4.4. <i>Ta'lim biznesida raqamli innovatsion texnologiyalar</i>	184
4.5. <i>3D-printerlar vositasidagi elektron biznes</i>	201
4-Bob uchun savol va topshiriqlar:	205
5-BOB. RAQAMLI OLAMDA MA'LUMOTLAR HAVFSIZLIGINI TA'MINLASH.....	207
5.1. <i>Ma'lumotlar havfsizligini ta'minlashda kriptografiya</i>	207
5.2. <i>Ma'lumotlarning elektron himoyasini amalga oshirish</i> ...	219
5.3. <i>Elektron imzo va undan foydalanish</i>	225
5-Bob uchun savol va topshiriqlar:	233
6-BOB. RAQAMLI OLAM MUAMMOLARI VA UNGA BO'LGAN TAHDIDLAR	234
6.1. <i>Raqamli olamdagi iqtisodiy firibgarliklar</i>	234
6.2. <i>Elektron tijoratdagi ba'zi bir firibgarlik usullari</i>	247
6.3. <i>Elektron tijoratdagi firibgarliklardan himoyalani</i> sh	261
6.4. <i>Raqamli olamda xavfsizlikni ta'minlovchi tavsiyalar</i>	265
6-Bob uchun savollar va topshiriqlar:	267
7-BOB. KRIPTOVALYUTALAR BOZORINING ASOSIY HUSUSIYATLARI	268
7.1. <i>Kriptoalyutalar elektron tijoratining rivojlanishi</i>	268
7.2. <i>Kriptoalyutalar elektron tijoratida to'lov tizimlari</i>	274
7.3. <i>Elektron tijoratda blokcheyn texnologiyalari</i>	277
7.4. <i>Elektron tijoratda qo'llaniladigan kriptoalyutalarning tavsifi</i>	287
7-bob uchun savol va topshiriqlar	295
8-BOB. KRIPTOVALYUTALAR ELEKTRON TIJORAT BOZORINING RIVOJLANISHI.....	296
8.1. <i>ICO va undan foydalanish</i>	296
8.2. <i>Raqamli olamga investitsiyalar jalb qilish</i>	303
8.3. <i>Kriptoalyuta elektron tijoratida birjalardan foydalanish</i>	308
8.4. <i>Kriptoalyutalar tijorat bozorining kelajak istiqbollari</i>	318
8-bob uchun savol va topshiriqlar:	330
9-BOB. ELEKTRON TIJORIY MUHITNI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR	331
9.1. <i>Sun'iy intellekt (Artificial Intellekt) texnologiyalari va kompyuterlar yordamida o'qitish</i>	331

9.2. Bulutli texnologiyalar (Cloud Computing) va ulardan foydalanish.....	337
9.3. Buyumlar interneti (Internet of Things - IoT)ning mohiyati va ishlatilishi.....	352
9.4. Katta hajmdagi ma'lumotlar (Big Data) texnologiyasi.....	359
9.5. Raqamli analitika (Digital Analytics) haqida tushuncha.....	365
9-bob uchun savol va topshiriqlar:.....	372
10-BOB. BANK-MOLIYA HIZMATLARNI RAQAMLASHTIRISH.....	373
10.1. Moliyaviy xizmatlarni (Fintech) raqamlashtirish jarayonini amalga oshirish	373
10.2. Raqamli bank faoliyati (Digital Banking)	386
10.3. Moliyaviy xizmatlarning raqamli transformatsiyasi (Digital Transformation)	391
10.4. Kraudfunding va kraudsorsing texnologiyalarining qo'llanilishi.....	402
10-bob uchun savol va topshiriqlar:.....	410
11-BOB. RAQAMLI IQTISODIYOTDA ELEKTRON TIJORAT MODELLARI.....	411
11.1. Elektron tijoratning asosiy modellari.....	411
11.2. Elektron tijoratdagi muvaffaqiyat omillari.....	421
11.3. Elektron tijorat muammolari va amaliy modellari.....	426
11.4. Elektron tijoratning rivojlanish istiqbollari.....	431
11-Bob uchun savol va topshiriqlar:.....	442
12-BOB. RAQAMLI BIZNEZ BOZORI VA ELEKTRON MARKETING	443
12.1. Elektron xizmatlar va mahsulotlarning yangi bozorlari.....	443
12.2. Musiqa servislari	445
12.3. Elektron ma'lumotlar bozorlari.....	446
12.4. Turizm sohasidagi elektron tijorat	448
12.5. Transportdagi elektron tijorat.....	451
12.6. Raqamli elektron marketingning tashkil qilinishi.....	453
12-Bob uchun savol va topshiriqlar:.....	466

13-BOB. RAQAMLI ELEKTRON BIZNES QANDAY TASHKIL QILINADI VA BOSHQARILADI.....	467
<i>13.1. Raqamli elektron biznesni tashkil qilish bo'yicha misollar ...</i>	<i>467</i>
<i>13.2. Raqamli elektron biznesni yaratish bo'yicha tavsiyalar.....</i>	<i>472</i>
<i>13.3. Elektron biznesini moliyalashtirish usullari.....</i>	<i>477</i>
<i>13.4. Elektron biznesini rivojlantirish strategiyasi</i>	<i>482</i>
<i>13.5. O'zbekistonda va jahonda elektron tijoratning rivojlanish tendentsiyalari.....</i>	<i>487</i>
<i>13.6. O'zbekiston aqlli qishloq xo'jaligi kontsepsiyasi.....</i>	<i>494</i>
13-Bob uchun savol va topshiriqlar:.....	505
14-BOB. RAQAMLI ELEKTRON TIJORAT VA 4.0 INDUSTRIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	506
<i>14.1. Elektron tijoratda mobil internet va mobil savdo jarayoni</i>	<i>506</i>
<i>14.2. Raqamli iqtisodiyot yangi modellarining elektron tijoratda ishlatilishi.....</i>	<i>509</i>
<i>14.3. Raqamli iqtisodiyot va elektron tijoratning rivojlanish yo'nalishlari.....</i>	<i>514</i>
14-Bob bo'yicha savol va topshiriqlar:	519
15-BOB. PLATFORMALAR ASOSIDA TASHKIL ETILADIGAN ELEKTRON TIJORAT VA ELEKTRON BIZNES	520
<i>15.1. Platformalar haqida tushincha va platforma texnologiyalari</i>	<i>520</i>
<i>15.2. Platformalarning afzalliklari va asosiy ko'rsatgichlari</i>	<i>526</i>
<i>15.3. Platformalarning tashkil etuvchilari va ishtirokchilari</i>	<i>534</i>
<i>15.4. Platformalar asosida biznes model tashkil qilishning iqtisodiyoti</i>	<i>536</i>
<i>15.5. Platformalar bilan ishlash muammolari va ularning rivojlanishi</i>	<i>539</i>
15-bob uchun nazorat savollari va topshiriqlar	542
16-BOB. TIZIM TUSHUNCHASIDAN BIZNES-EKOTIZIM TUSHUNCHASIGA O'TISH.....	543
<i>16.1. Biznes ekotizimlarning asosiy hususiyatlari</i>	<i>543</i>
<i>16.2. Biznes-ekotizim yaratish usullari</i>	<i>549</i>
<i>16.3. Ekotizimning asosiy turlari va innovatsiyalar ekotizimlari ...</i>	<i>552</i>
16-bob uchun nazorat savollari va topshiriqlar	555

<i>Hulosa va takliflar</i>	556
<i>Raqamli iqtisodiyot tushunchalari va ularning ma’nosi</i>	569
<i>Foydalanilgan adabiyotlar ruyhati</i>	595

KIRISH

Hozirgi davrda raqamli iqtisodiyot va u bilan bog’liq bo’lgan bir qancha samarador texnologiyalar, shu jumladan, elektron tijorat va elektron biznes hayotimizga shiddat bilan kirib kelmoqda. Huddi shuning uchun ham, davlat va jamiyat taraqqiyotini yanada jadallashtirish maqsadida, respublikamiz rahbariyati bir qancha muhim qarorlarni qabul qildi. Masalan, O’zbekiston Respublikasi prezidenti 2020 yil 25 yanvardagi 2020 yil uchun eng muhim ustivor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Muroja’atnomasida ham mamlakatimizda raqamli iqtisodning rivojlanishi bo’yicha quyidagilarni aytib o’tdi: *“Мамлакатимизда илм-фанни янада равнақ топтириши, ёшларимизни чуқур билим, юксак маънавият ва маданият эгаси этиб тарбиялаш, рақобатбардош иқтисодиётни шакллантириши борасида бошлаган ишларимизни жадал давом эттириши ва янги, замонавий босқичга кўтариши мақсадида мен юртимизда 2020 йилга “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириши йили”, деб ном беришни таклиф этаман”*. Undan tashqari, O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 19 fevraldagi PF-5349 sonli *“Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to’g’risida”*gi Farmonini ijro etish borasida¹, shuningdek, respublikamizda raqamli iqtisodiyotni davlat boshqaruv tizimiga tadbiq qilish uchun zamonaviy axborot texnologiyalarni jadal rivojlantirish bo’yicha sharoitlar yaratish, shuningdek, axborot havfsizligini ta’minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi 2018 yil 31 avgustda raqamli iqtisodiyotning maqsad va vazifalarini belgilab beradigan *“O’zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni joriy qilish va yanada rivojlantirish bo’yicha qo’shimcha chora-tadbirlar to’g’risida”* Qaror qabul qildi, hamda O’zR Prezidentining PQ-3832 03.07.2018 dagi *“O’zbekiston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish chora-tadbirlari to’g’risida”*gi qarorlarini ham shu tadbirlar jumlasiga kiritish mumkin. Ushbu qaror bo’yicha quyidagilar

¹O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 19 fevraldagi PF-5349 sonli *“Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to’g’risida”*gi Farmoni